

zaPAU

Entropia będzie rosnać...

W gorących debatach na temat systemu ocen i awansów w nauce i szkolnictwie wyższym, przewija się stale ten sam wątek: system jest zły ponieważ dopuszcza do stanowisk profesorskich ludzi, którzy na to nie zasługują. Nie zasługują, ponieważ nie reprezentują odpowiedniego poziomu naukowego. Proponuje się więc różne sposoby uszczelniania systemu, głównie przez mnożenie wymagań formalnych.

Ponieważ odpowiednie ustawy są już na ostatnim etapie prac legislacyjnych i większość spraw jest już rozstrzygnięta, właściwie pozostaje po prostu czekać co z tego wyniknie. Ale jest to również – moim zdaniem – doskonały moment, aby zastanowić się, bez presji czasu, polityki i ambicji, gdzie są słabe i mocne punkty dzisiejszych rozwiązań.

Moim zdaniem najważniejszą zaletą polskich regulacji jest fakt, że awans naukowy jest związany z indywidualnymi osiągnięciami kandydata. Doktorat, habilitacja, tytuł profesora, wszystkie te szczeble kariery zależą – zgodnie z przepisami – od osiągnięcia przez delikwenta odpowiednich wyników. Natomiast nie są bezpośrednio związane z warunkami, które nazwałbym „zewnętrznymi”, np. od pojawienia się odpowiedniego stanowiska w uczelni czy instytucie naukowym. Uważam, że taka sytuacja jest uczciwa i poprawnie mobilizuje ludzi do osiągania lepszych wyników, ograniczając równocześnie niezdrową konkurencję. Dlatego jestem zdecydowanym przeciwnikiem tzw. etatyzacji (czyli uzależnienie awansu naukowego od posiadania przez uczelnię odpowiednich środków finansowych).

Zwolennicy etatyzacji argumentują, że stanowi ona jedyny sposób, aby w procedurach awansowych unikać taryfy ulgowej, aby ograniczyć liczbę recenzji towarzyskich, aby głosowanie w ciałach kolegialnych było bardziej merytoryczne.

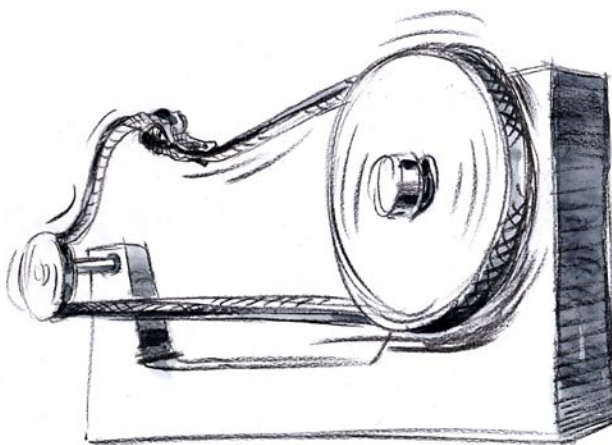
Trudno zaprzeczyć, że należy poprawiać i uszczelniać procedury awansowe (byle nie przy pomocy kryteriów formalnych!). Ale nie należy mieć złudzeń: nie da się przywrócić stopniom i tytułom naukowym ich pierwotnego znaczenia i prestiżu. Tak, jak niemożliwe jest cofnięcie czasu, przysłowiowe zawrócenie kijem Wisły, albo działanie niezgodne z prawem wzrostu entropii (zmniejszanie entropii jest co prawda możliwe, ale kosztem stałego dostarczania energii, której w tym przypadku nie ma skąd wziąć). Nie ma tu miejsca na dyskutowanie innych negatywnych skutków etatyzacji, podkreślam więc tylko, że przedstawione wyżej nadzieje jej zwolenników są złudne.

Myszę, że dobrą ilustracją są losy matury. Jeszcze przed wojną była ona przepustką do środowiska inteligencji. Ale wprowadzenie powszechnego szkolnictwa średniego musiało obniżyć jej poziom i obecna matura nie ma nic wspólnego z przedwojenną. Rolę takiej przepustki przejęły studia wyższe. One też stają się masowe, więc zapewne za jakiś czas przejmie tę rolę doktorat. Tak po prostu toczy się świat.

Z kolei, tytuł profesora zapewniał kiedyś wstęp do kręgu o najwyższym prestiżu. Ale masowość studiów wyższych implikuje z kolei konieczność odpowiedniego zwiększenia liczby uczących, w tym docentów i profesorów. Więc po prostu nie da się uniknąć obniżenia prestiżu tej grupy. Nie jest – jak sądzę – w ludzkiej mocy zatrzymanie tego procesu. Chyba, że ktoś wpadnie na szalony pomysł zredukowania liczby studentów. A ponieważ natura nie znosi próżni, na pewno utworzy się następny krąg „prawdziwych profesorów” o odpowiednim autorytecie. Powstanie też odpowiednia legislacja formalizująca ten nowy tytuł. Swoją drogą, ciekawe jak będzie się nazywał. Może już dziś powinniśmy rozpisać konkurs na odpowiednie słowo?

ABBA
Marzec 2011

Życie według Adama Korpaka

Adam Korpak: *Mechanizmy są różne*

PAUza Akademicka – www.pauza.krakow.pl – Tygodnik Polskiej Akademii Umiejętności i środowiska naukowego.

Rada Redakcyjna: Magdalena Bajer, Andrzej Białas, Aleksander Koj, Janusz Limon, Ewa Lipska, Stanisław Rodziński, Adam Strzałkowski, Andrzej Szczeklik, Piotr Sztompka, Jerzy Vetulani, Marta Wyka, Jerzy Wyzozumski, Franciszek Ziejka.

Redakcja: Andrzej Kobos, Marian Nowy;

Anna Michalewicz – dyrektor administracyjny, Adam Korpak – grafika, Witold Brzoskowski – sekretarz redakcji, fotoskład.

Adres do korespondencji: Polska Akademia Umiejętności, 31–016 Kraków, ul. Sławkowska 17; e-mail: pauza@pau.krakow.pl

Oczekujemy na artykuły do 6 000 znaków (ze spacjami) i ilustracje w formacie JPEG o rozdzielczości 300 dpi. Redakcja zastrzega sobie prawo skracania artykułów i korespondencji oraz zaopatrywania ich własnymi tytułami. Artykułów niezamówionych redakcja nie zwraca.

Subskrypcja: bezpłatną elektroniczną prenumeratę PAUzy można zamówić wysyłając e-mail na adres: pauza@pau.krakow.pl